

SLUTLIG BEDÖMNING

Ärendenummer: FO 2007-009

Datum: 2007-09-03

Utredning avseende Skatteverkets hantering av personalmat på HVB hem

Företagarombudsmannen, en del av Den Nya Valfärden, verkar för ett bättre företagarklimat i Sverige genom att utreda och uppmärksamma konkreta exempel på brister i företagarklimatet. Verksamheten leds på ideell basis av en styrelse bestående av företagare, ekonomer och publicister. Utredningar genomförs på eget initiativ eller efter anmälan. Anmälare kan vara företagare, politiker, journalister eller andra samhällsmedborgare som har reagerat på fall där företagande försvaras på grund av brister i lagstiftning, föreskrifter eller myndighetsutövning. Förevarande utredning gäller Skatteverkets hantering av arbetsgivaravgifter avseende de måltider personalen på ett HVB-hem äter tillsammans med barnen/ungdomarna som vårdas där.

Beskrivning av fallet

Erland Stenström driver Kongsryd HVB AB som är ett så kallat "hem för vård eller boende" i Kongsryd utanför Nässjö. Kongsryd HVB (nedan Kongsryd) har fem platser och tar emot ungdomar (flickor och pojkar i åldrarna 13–20 år) med psykosociala problem, neuropsykiatriska störningar, skol/rerelationsproblematik, gränslöshets- och utagerandeproblematik samt inåtvändhet- och depressionsproblematik. Kongsryd tar emot barn/ungdomar som placeras enligt socialtjänstlagen eller lagen om vård av unga, även akutplaceringar. Som en del i den vård Kongsryd erbjuder deltar både personalen och barnen/ungdomarna i tillagningen och förberedelserna inför måltiderna, vilka sedan intas tillsammans. Efter måltidens slut hjälper barnen/ungdomarna till att duka av och diska.

I omprövningsbeslut den 1 juni 2007 beslutade Skatteverket höja Kongsryds underlag för arbetsgivaravgifter med 21 600 kronor avseende kostförmån för personalen, vilket medför ytterligare arbetsgivaravgifter att betala med 6 972 kronor. Som skäl för beslutet angavs bland annat följande. En av de ungdomar som bor på Kongsryd tillhör den grupp av vårdtagare som har en personlig assistent. Det kan inte uteslutas att någon av de andra ungdomarna som har behandlats hos Kongsryd under beskattningsår 2006 också tillhör den grupp av vårdtagare som berättigar personal till skattefri måltid. Det ska dock framgå

av anställningsavtal att den anställde ska äta tillsammans med vårdtagaren. Någon sådan uppgift har inte visats för Skatteverket. Mot den bakgrunden beslutar Skatteverket att medge skattefrihet avseende kosten för en anställd. Skatteverket anser att det pedagogiska momentet och det faktum att måltiderna lagas hos Kongsryd är synnerliga skäl för att kostförmånen ska justeras till hälften för de anställda. Beräkningarna har gjorts utifrån 220 arbetsdagar samt att tre heltidsanställda har ätit frukost och lunch eller middag. I avgiftsunderlaget har hänsyn tagits till det nettolöneavdrag på 300 kronor som har betalats av de anställda.

Skatteverket har beretts tillfälle att yttra sig över förevarande utredning men valt att avstå.

Företagarombudsmannens bedömning

Skatteverket har beslutat påföra Kongsryd arbetsgivaravgifter med 6 972 kronor avseende den mat personalen äter tillsammans med de barn/ungdomar som är placerade på Kongsryd. Skatteverkets beslut förefaller huvudsakligen grundat på att det inte visats framgå av de enskilda anställningsavtalen vid Kongsryd att de anställde skall äta tillsammans med vårdtagarna samt i någon mån på att Skatteverket ifrågasätter att samtliga ungdomar som har behandlats hos Kongsryd under beskattningsår 2006 tillhör den grupp av vårdtagare som berättigar personal till skattefri måltid.¹

I underlaget för Skatteverkets beslut ingår bland annat två läkarintyg. Det ena är utfärdat av den legitimerade läkare och specialist i allmänmedicin, barn- och ungdomspsykiatri samt vuxenpsykiatri, som sedan verksamhetens start har varit konsulterande barnpsykiater vid Kongsryd. I intyget ges exempel på problematiken hos tio av de ungdomar som är eller har varit placerade på Kongsryd. Intyget avslutas med följande bedömning. ”Ingen av ungdomarna ovan har någon lindrig problematik. De flesta är bristfälligt socialiserade och behöver från grunden lära sig hur man i olika sammanhang uppför sig och umgås med andra på ett socialt acceptabelt sätt. Flera har mycket komplicerade symptombilder med förståndshandikapp och/eller neuropsykiatrisk problematik, där impulsgenombrott med aggressivt utagerande eller självdestruktivt beteende kan utlösas av minsta motgång. Det säger sig därför självt, att dessa ungdomar inte kan lämnas utan personalmedverkan vid måltiderna, såväl av pedagogiska som säkerhetsmässiga skäl.”

Det andra läkarintyget är utfärdat av den legitimerade psykolog och psykoterapeut, specialist i klinisk psykologi, som sedan januari 2007 är personalhandledare vid Kongsryd. Intyget avslutas med följande bedömning. ”Sålunda är en aktiv personal-

¹ Skatteverket har i detta avseende hänvisat till att det i Kongsryds årsredovisning för 2005 anges att bolaget bedriver vård av ungdomar med psykosociala och lättare neurologiska störningar

medverkan vid måltiderna ett måste och en nödvändighet utifrån ungdomarnas bakomliggande neuropsykiatriska funktionshinder och utgör en mycket viktig del i habiliteringsprocessen.”

Trots dessa läkarintyg förefaller Skatteverket, utan ytterligare utredning, ifrågasätta de vid Kongsryd inskrivna barnen/ungdomarnas behov av personalens deltagande vid måltiderna. Detta finner Företagarombudsmannen anmärkningsvärt och det kan ifrågasättas vilken ytterligare bevisning Skatteverket anser att Bolaget skall tillhandahålla i detta avseende.

Vad gäller Skatteverkets huvudsakliga skäl för beslutet, att det inte visats framgå av anställningsavtal att personalen skall äta tillsammans med barnen/ungdomarna, vill Företagarombudsmannen framföra följande synpunkter och kritik.

Den 28 maj 2007, det vill säga innan det ifrågavarande beslutet, talade Skatteverkets handläggare med en tjänsteman på Länsstyrelsen i Jönköpings län. Tjänstemannen ifråga utövar tillsyn över länets HVB-hem. I tjänsteanteckning avseende samtalet anges bland annat följande.

[Hans] uppgift är att kvalitetssäkra HVB-hem och [han] anser att i sådana hem är det alltid fråga om pedagogiska måltider. Länsstyrelsen har som krav att personalen ska äta med ungdomarna på ett HVB-hem. [Han] känner inte till något HVB-hem, där personalen inte äter med ungdomarna. Tillsyn är ett krav för HVB-hem.

Tjänsteanteckningen kommunicerades inte med Kongsryd före beslutet och den finns heller inte omnämnd i Skatteverkets beslut. Enligt Företagarombudsmannens mening är detta anmärkningsvärt, särskilt med beaktande av den kommuniceringsskyldighet som enligt 16 och 17 §§ förvaltningslagen (1986:223) åligger svenska myndigheter.

Att driva HVB-hem är en offentligrättsligt reglerad verksamhet som av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ endast får utövas efter tillstånd av länsstyrelsen.² Tillstånd, som endast får beviljas om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet, får förenas med villkor av betydelse för kvaliteten och säkerheten i verksamheten.³ Som framgår av ovan nämnda tjänsteanteckning har Länsstyrelsen som krav att personalen skall äta med ungdomarna på ett HVB-hem.

Mot bakgrund av att HVB-hem är en tillståndspliktig verksamhet som får förenas med villkor utgör det således ett offentligrättsligt grundat krav att Kongsryds personal äter tillsammans med barnen/ungdomarna. Enligt Företagarombudsmannens mening måste

² 7 kap. 1 § 1 st socialtjänstlagen (2001:453)

³ 7 kap. 2 § socialtjänstlagen

det anses självklart att personalen vid exempelvis ett HVB-hem i tjänsten skall följa de offentlighetsrättsliga regler och krav som gäller för verksamheten. Att i anställningsavtal ta in alla de offentlighetsrättsliga regler och krav den anställde är skyldig att följa i tjänsten låter sig, enligt Företagarombudsmannens mening, knappast göra.

I förevarande fall har dock Skatteverket påfört Kongsryd arbetsgivaravgifter avseende måltiderna personalen, i enlighet med Länsstyrelsens krav, äter tillsammans med barnen/ungdomarna just på den grunden att det inte har ingetts något anställningsavtal där det framgår att personalen är skyldig att äta med barnen/ungdomarna. Enligt Företagarombudsmannen utgör detta en högst företagarovänlig, och sannolikt även felaktig, rättstillämpning.

Företagarombudsmannen anser därför att de ovan angivna förhållandena utgör en brist i det svenska företagarklimatet.

I bedömningen av förevarande ärende deltog Tommy Adamsson, Patrik Engellau, Thomas Gür, Lars I W Jansson, Monica Werenfels-Röttorp och Edward Waller.